

El porno que no surt gratis

El web Pornhub, que ofereix accés gratuït als seus continguts durant el confinament, ha estat denunciat per publicar vídeos on apareixen menors i gravacions sense consentiment

pàg. 4-7

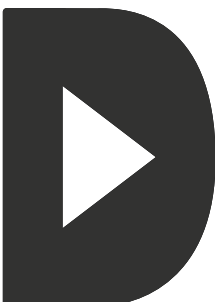

/ ESTHER AGUILÀ

▶ ⏮ 🔊 1:36/4:09

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, Nau 1, Planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?
A fons
Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat
Cruïlla
Laia Mas i Guille Larios | cruïlla@directa.cat
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Albert Alexandre | impressions@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Clara Macau i Elena G. Ruiz | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
L'espina
Carlos Villafranca | espina@directa.cat
Fotografia
Víctor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Roser Pineda i Esther Aguilà | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Èlia Olivan | correcio@directa.cat
Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Sònia Calvó i Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Ester Mora | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Paula Rodríguez | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord.
El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: ESTHER AGUILÀ

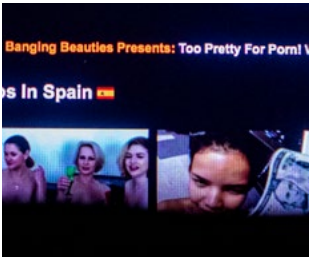
La DIRECTA enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-7

Porno, abusos i explotació
Pornhub lidera el rànquing de les webs de pornografia més denunciades per la difusió d'enregistraments de menors o sense consentiment i per la vulneració de drets d'autor. Productores alternatives defensen un porno ètic i amb corresponsabilitat des del consum. Un reportatge de Silvia Valle.

IMPRESSIONS

8-9

Salut mental i vulneració de drets
Les residents de Psiquiatria Joana Forcada i Laura Vives, i el president de l'Associació Radio Nikosia, Marcos Obregón López, responen a la pregunta "Es respecten els drets fonamentals de les persones amb problemes de salut mental?". Il·lustració de Lluís Ràfols.

CRUÏLLA

10-11

En el cor de l'ajuda mútua
Ens endinsem en les xarxes de suport sorgides arrel del confinament i la crisi. Reus, Gandia, Palma, Sants, Nou Barris, Badalona; una extensa teranyina territorial d'autoorganització en el repartiment de menjar i l'acompanyament en tasques bàsiques. Per Clara Macau. Fotos de Miguel López Mallach i Francesc Escribà.

RODA EL MÓN

12-13

Nyanzi contra l'emperador nu
L'activista Stella Nyanzi ja és un símbol contra l'opressió a Uganda. Ha passat setze mesos a la presó per haver difós poemes "ofensius" contra el totpoderós president del país. És tan popular que ja ha rebut ofertes per concórrer a les properes eleccions. Un reportatge de Celia Murias.

EXPRESSIONS

14-15

De visitant a 'follower'
Museus com el Louvre o el Prado han reforçat la difusió de les seves obres a les xarxes socials. Parlem amb el grup de recerca Pli-é Collective, responsables de comunicació de museus i mediadors artístics sobre com l'accés virtual a la cultura per la COVID-19 afectarà el sector. Unes veus recollides per Maria Llopart.

INDIRECTA

16

Entrevista al toxicòleg Qing Li
Les paraules del prestigiós expert en medicina forestal al Japó ens faran gesticular sorpresa. Entre altres afirmacions, assegura i acredita empíricament que caminar per un bosc reforça el nostre sistema immunològic. Una entrevista d'Àlex Romaguera amb foto de Jerry Holt.

Més que mil paraules

Enguany la jornada reivindicativa del Primer de Maig no va comptar amb grans mobilitzacions, però sindicats com la CGT van voler desobeir l'estat d'alarma amb l'argument que "el ministre Grande-Marlaska prohibeix concentracions que tenien mesures de seguretat pel risc de contagi, però no veu risc de contagi en la tornada a la feina de milions de treballadors no essencials". Es van concentrar davant de seus del Departament de Treball, com la de Barcelona, i de la patronal.

Comunitat Directacoop

Les coses especials s'han de poder tocar

Paula R. Zapata | @pr_zapata1

La DIRECTA 501 que estàs llegint -al web, en edició només digital- ha fet un salt de quinze dies en el temps, s'ha col·locat davant de la DIRECTA 500 i l'ha deixat sense publicar. Un detall que, si no l'expliquéssim, de ben segur passaria desapercebut i serien poques les lectures que se n'adonarien. Potser, fins i tot, no la trobaria a faltar mai ningú. I nosaltres volem que se la recordi molt. Des de fa alguns mesos hem estat treballant col·lectivament per pensar i fer lluir una edició especial que visualitzi que 500 Directes són moltes, que portem catorze anys treballant perquè cada vegada en siguin més i que seguirem escrivint, investigant, contrastant, debatent, qüestionant, fotografiant, enregistrant, dissenyant, il·lustrant... perquè continuï així. I celebrar-ne 1.000. I celebrar-ne 1.500.

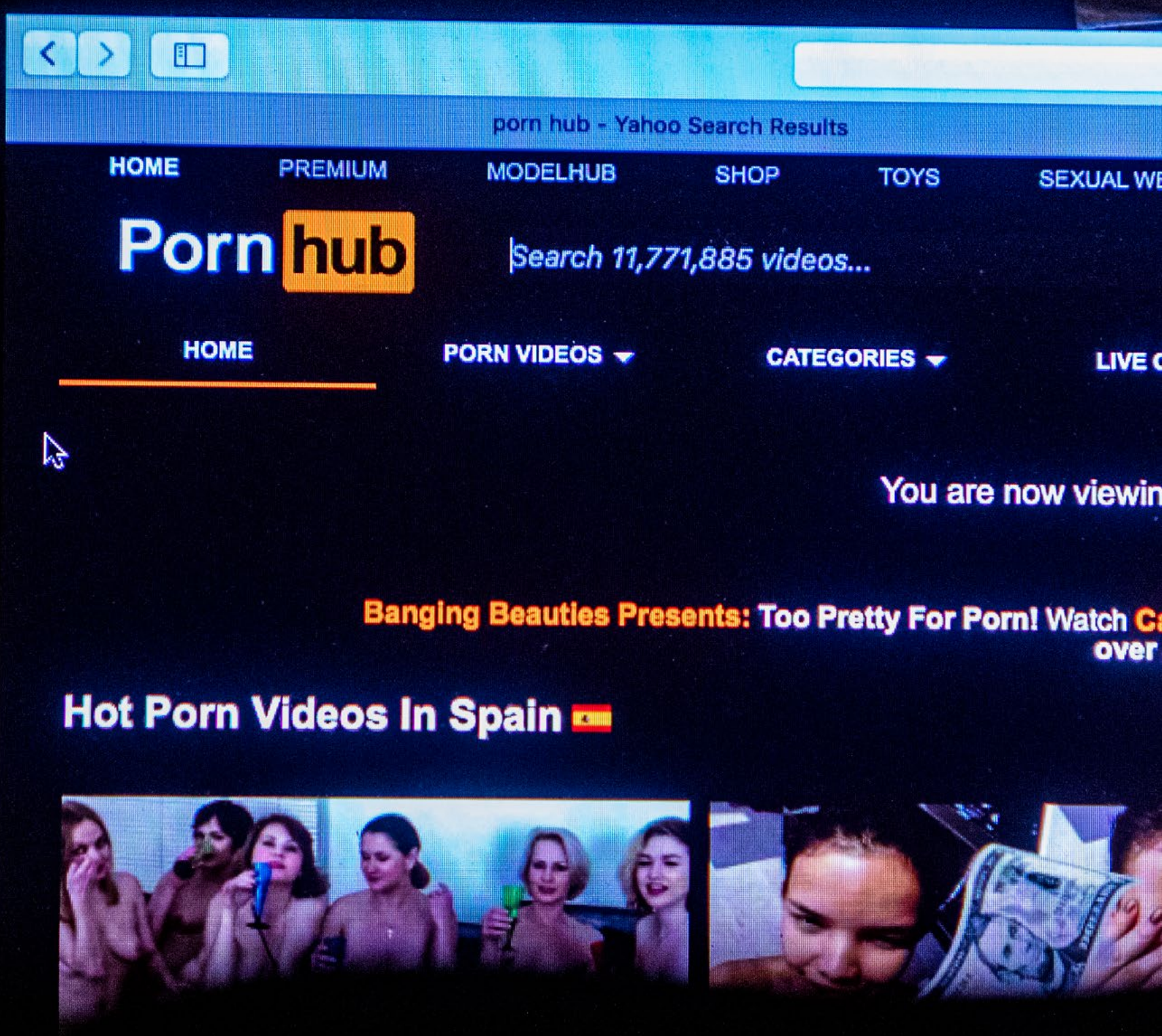
Fem aquest salt, doncs, per reservar a aquesta DIRECTA un lloc especial i tangible: el de la tinta sobre el paper; el del caliu de barres i lleixes de llibreries, bars, ateneus i quioscos; el d'una lectura sota l'amable sol primaverenc de l'espai públic que tant hem trobat a faltar. En un temps d'excepcions, ens en permetem una més; perquè les coses especials s'han de poder tocar i no

ens conformem amb la fredor de les pantalles. La DIRECTA que tens al davant, la 501, és l'última -almenys durant aquesta temporada- que publiquem només en versió digital. Per tal de garantir el benestar i la salut de les col·laboradores i treballadores que s'ocupen de l'edició en paper, vam decidir que fins al 27 de maig no tornàrem a imprimir i distribuir.

Volem donar les gràcies a les sòcies i subscriptores per haver seguit donant suport al projecte durant els mesos sense exemplars en paper -durant els quals ens hem bolcat en el web- i celebrem que aviat la rotativa torni a brogir imprimint un número inèdit amb algunes sorpreses que esperem que rebeu amb la mateixa il·lusió amb què nosaltres l'hem engendrat!

L'espina

Un usuari navega per Pornhub, una de les plataformes de pornografia més gran a les xarxes / VICTOR SERRI

És possible que quan pensem a accedir a un web per consumir pornografia ens imaginem trobar una sèrie de vídeos elaborats per productores, de manera professional i respectuosa. No obstant això, en gran part del contingut dels canals i webs on es pot trobar pornografia de manera gratuïta no és així.

Amb l'arribada del coronavirus, el portal de continguts pornogràfics Pornhub va aconseguir ser notícia per l'anunci d'oferir el servei prèmium gratuït a la població italiana mentre hagués de romandre en quarantena. Aquesta oferta es va ampliar poc després a l'Estat espanyol i l'Estat francès. L'objectiu, segons la mateixa plataforma, era "fer-te companyia durant aquestes setmanes a casa", així que facilitava l'accés prèmium sense necessitat d'introduir les dades bancàries. Pornhub pot permetre's aquest tipus de campanyes perquè és el web pornogràfic més gran d'internet, és a dir, és el que té més vídeos disponibles a la xarxa. Segons les seves estadístiques, només l'any 2019 s'hi van carregar 1.360.000 hores de material. Per poder visionar-lo, caldrien prop de 170 anys.

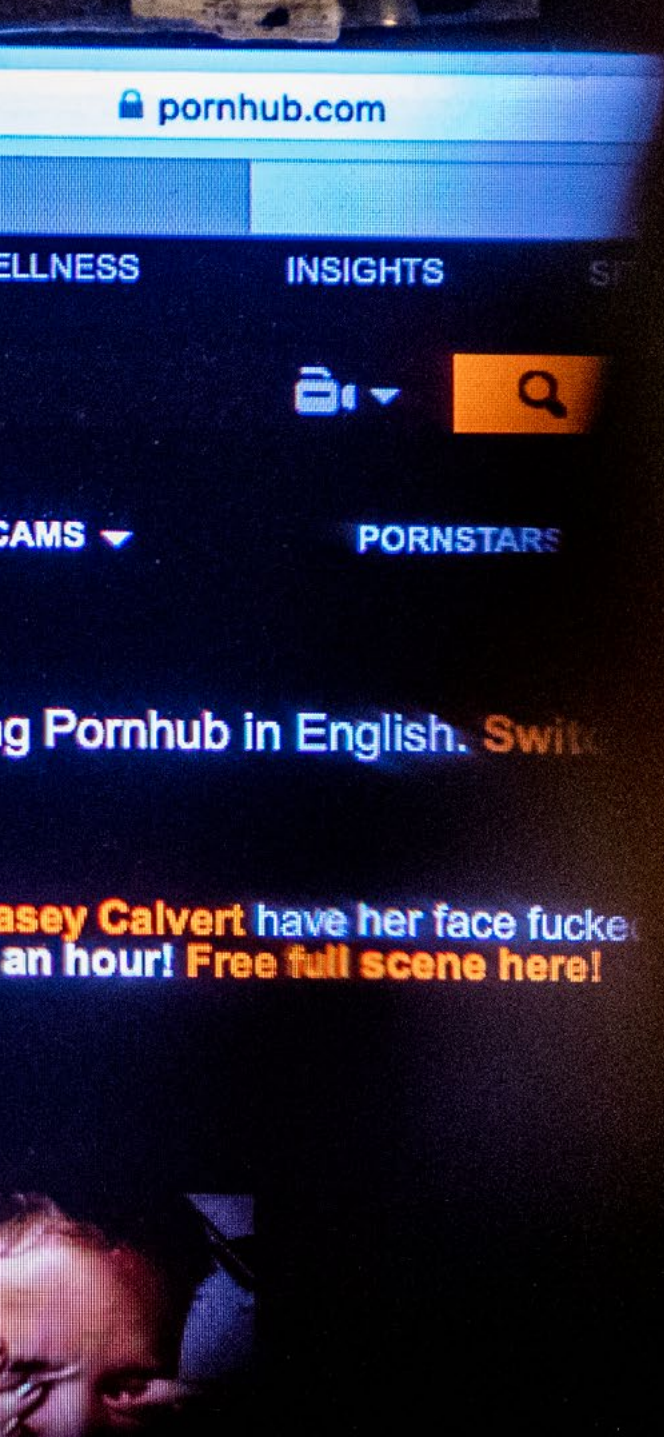
El propietari de Pornhub és MindGeek, un dels conglomerats empresarials més grans de la indústria pornogràfica. Entre d'altres, també opera RedTube i YouPorn, així com grans productores com Brazzers, Digital Playground, Men.com, Reality Kings, Sean Cody... En definitiva, MindGeek ostenta el monopoli de la pornografia i fa pràcticament impossible als professionals de la indústria escapar d'haver de treballar en alguna de les seves productores. Alguns càlculs estimen que el

80% de la pornografia que es consumeix en línia prové dels servidors d'alguna de les seves filials.

El YouTube de la pornografia

Pornhub seria, perquè ens entenguem, el YouTube de la pornografia. És un lloc que permet a les usuàries carregar el seu propi contingut, i és aquí on tant associacions contra el tràfic de persones com *performers* de la indústria o productores emergents assenyalen que radica part del problema. Entre els vídeos que es troben en molts canals, n'hi ha de piratejats i pujats per usuàries que infringeixen els drets de propietat intel·lectual. Fins i tot n'hi ha que són penjats per exparelles, el que es coneix popularment com a *revenge porn* o pornovenjança. L'advocada Laia Serra es mostra crítica amb el concepte i matisa que "el terme és incorrecte. Es tracta de divulgació no consentida de contingut íntim. És violència masclista i queda recollida com a delictes en l'article 197.7 del Codi Penal".

No obstant això, aquests no són els únics problemes en relació amb el contingut que pot trobar-se en aquests webs. Fa pocs mesos, la mare d'una menor de Florida que portava desapareguda un any va trobar més de 58 vídeos d'abusos sexuals a la seva filla en diversos webs, entre elles Pornhub. Malgrat que els mitjans van publicar la notícia, va passar bastant desapercibuda. No és la primera polèmica per a Pornhub. El propietari de Girls Do Porn, Michael Pratt, va ser denunciat per 22 noies que van ser gravades per ell, sota coacció i engany, acordant que els vídeos mai es difondrien. Els vídeos finalment van ser penjats en diversos webs, entre els quals Pornhub. El jutjat va dictaminar a

PORNOGRAFIA GRATUÏTA A COSTA D'ABUSOS I EXPLOTACIÓ

'Performers', juristes i psicòlogues alerten dels perills de webs com Pornhub i aposten per la corresponsabilitat de les persones consumidores i els mecanismes de control

Silvia Valle | @queerpunkriot

Una noia de catorze anys va ser violada, els vídeos van acabar a Pornhub i van trigar mesos a desaparèixer

Entitats com Exodus Cry acusen el portal de ser còmplice de tràfic de persones amb finalitats d'explotació sexual

favor de les noies i va ordenar la retirada dels vídeos i el pagament d'una indemnització. El 15 de gener l'FBI va anunciar que Pratt s'havia fugat i se'l busca per extraditar-lo. A inicis de 2020 també es feia pública la història d'una noia de catorze anys que va ser violada. Els vídeos de la violació van acabar a Pornhub i van trigar mesos a desaparèixer.

Les acusacions contra l'empresa són diverses, entre les quals trobem la publicació i l'obtenció de beneficis a partir de vídeos de violacions i altres abusos sexuals, que en moltes ocasions inclouen menors d'edat. La normativa jurídica relativa al tràfic d'éssers humans és contundent en relació amb la participació de menors en aquesta mena d'activitats: el consentiment no es considera vàlid i l'obtenció de diners arran de la participació d'un menor en una activitat de caràcter sexual es considera, en tots els casos, un delictes. És per aquest motiu que associacions com Exodus Cry acusen Pornhub de còmplice de tràfic de persones amb finalitats d'explotació sexual.

El precedent: Backpage

Backpage va iniciar la seva activitat l'any 2004 com a lloc web de classificats. Quan va tancar Craigslist, un conegut web de contactes, la seva secció de classificats, Backpage, va prendre la iniciativa d'impulsar una secció per a adults. No va trigar a aparèixer la polèmica i, segons l'acusació posterior, es van donar disset casos de víctimes de tràfic de persones captades a través del web -algunes tenien menys de quinze anys. Finalment, en el judici, la fiscalia va aportar proves que avalaven 93 càrrecs de tràfic de persones. La sentència va incloure el tancament del web, presó per als responsables així com la facilitació de dades i la cooperació per a posteriors processos judicials.

El debat, en aquest cas, radicava en quina era la responsabilitat de Backpage sobre el contingut ofert a través del seu web i quines mesures concretes i eficaces podrien prendre's per evitar

aquest tipus de violències. Aquest plantejament és fàcilment traslladable a la situació actual respecte a Pornhub. Quina és la responsabilitat del web en relació amb la problemàtica d'oferir contingut audiovisual de tercers que impliqui abusos i violacions a dones i menors? Se'ls podria considerar còmplices de delictes de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual? Quines mesures estan disposats a prendre? Per a Laia Serra no hi ha dubte que podrien demanar-se responsabilitats relatives a diversos delictes recollits al Codi penal, especialment els vinculats al tràfic de persones, tràfic de menors i difusió de pornografia infantil.

Malgrat que la problemàtica és gran -segons la Internet Watch Foundation "hi ha més de cent casos de nens que pateixen abusos sexuals a Pornhub" i segons les dades aportades per la Policia Nacional espanyola, les descàrregues de pornografia infantil han augmentat en un 25% durant el confinament-, avui Pornhub no té cap sistema de validació d'edat a l'hora de registrar-se per pujar vídeos o fotografies i MindGeek s'ha limitat a manifestar que, com a empresa, tenen "un ferm compromís per erradicar i lluitar contra el material publicat sense consentiment i de menors d'edat". És a dir, tal com succeïa amb Backpage, ni el contingut ni els usuaris que el pugen al web són verificats de manera adequada, i deixen així un ampli espai perquè abusadors i traficants tinguin on difondre material audiovisual a la xarxa.

La visió de les 'performers'

No obstant les explicacions de MindGeek, la percepció de *performers* i altres professionals de »

» la indústria no és la mateixa. “El més habitual quan vols pujar un vídeo a altres plataformes, el funcionament de les quals és més segur, és adjuntar documentació que garanteixi que totes les persones implicades són majors d’edat, així com un contracte de cessió de drets d’imatge. Pornhub se salta aquests passos i en pocs minuts pots fer-te un perfil i pujar contingut explícit”, explica Anneke Necro, directora de Mantis Lab. “És un sector on no hi ha convenis però sí que hi ha uns controls habituals que garanteixen certs mínims, i en concret Pornhub no els compleix”, conclou Necro.

A més de la problemàtica relativa al filtratge de vídeos on apareixen menors d’edat, els canals també són qüestionats per la vulneració dels drets d’autor. “Com a directora, jo especifico en els contractes amb les *performers* les condicions de treball i de distribució. En tot moment queda clar a quines plataformes es vendrà. Les persones donen el seu consentiment a una distribució concreta. En el moment en què algú roba el material i el puja a un d’aquests canals

A més dels vídeos on apareixen menors, els canals també són qüestionats per la vulneració dels drets d’autor

Per la psicòloga Alba Alfageme, “si el vídeo és difós per algú amb qui es té una relació íntima, l’impacte és devastador”

està posant en conflicte la productora que ha rodat l’escena, perquè vulnera els drets d’intimitat de les persones participants”. Per a la directora, les polítiques de control a l’hora de pujar materials audiovisuals haurien d’incloure clàusules que garanteixin que el contingut no està sent pujat per terceres persones, alienes a la producció.

Impacte, alternatives i possibles solucions

Per a Alba Alfageme, especialista en l’impacte psicològic del tràfic amb finalitats d’explotació sexual, les repercussions en les víctimes de difusió no consentida de contingut sexual tenen molt a veure amb la construcció de la sexualitat de les dones en una societat patriarcal i la seva vinculació a l’honor, la vulneració del qual tindria una relació directa amb el sentiment de culpa i vergonya. Tot plegat té fortes conseqüències sobre la seva autoestima. “En el cas que el vídeo sigui difós per algú amb qui es té una relació íntima, l’impacte psicològic és, sens dubte, devastador; es dona una destrucció absoluta de l’espai de confiança i això implica una ruptura dels mecanismes que donen seguretat i control sobre la pròpia vida”, explica la psicòloga. “Quan el material arriba a la xarxa, és a dir, a

l’espai públic, la sensació d’angoixa o tristesa pot portar a l’ansietat i a una profunda sensació de descontrol. Es produeix un efecte multiplicador en què la dona té la sensació de ser jutjada per una multitud de persones. I podem veure exemples de conseqüències en el cas Ideco, en què finalment la víctima es va suïcidar. El suïcidi o la temptativa de suïcidi són un final catastròfic que malauradament existeix”, alerta Alfageme.

La visualització de continguts audiovisuals d’aquestes característiques té un impacte social que, per a Beatriz Hernández, psicòloga i sexòloga de l’Associació Dessex, passa per la producció i la reproducció de rols de poder, i inevitablement té a veure amb la vivència de la sexualitat des d’una socialització de gènere en la qual impera la cultura de la violació. “Si no hi ha una bona educació sexual en la qual es treballin el consentiment i els límits, és probable que en veure aquest tipus de material es tendeixi a reproduir-lo. És una retroalimentació”, conclou Hernández.

Per a Alfageme, la clau radica en la corresponsabilitat de la gent: “Què passa amb la ciutadania que accepta visualitzar vídeos que sap que potser no estan fets amb consentiment?”, planteja. Esther Rodríguez,

Acoso.Online ha publicat recentment un recull d’eines que recopilen informació jurídica i de suport psicològic

coordinadora de Dessex, recalca un altre punt clau: “La solució passa també per un rebuig total cap a la violència. Cal educar en la violència zero des dels zero”.

L’alternativa clara per fomentar una sexualitat respectuosa que es negui a ser partícip del consum de materials pornogràfics elaborats o distribuïts a base d’abusos de terceres persones és, per a Hernández, una educació sexual de qualitat que centri els seus pilars en la idea que la pornografia no és una representació fidedigna de la realitat, potènci la cultura del consentiment i sigui capaç

A la dreta, la directora Shine Louise Houston, de Pink and White Production, que publica pornografia feminista a Pinklabel

Pornhub: una història de transaccions milionàries

Els orígens de MindGeek es remunten a l'any 2004, quan Stephane Manos i Ouissam Youssef van fundar Mansef. El 2007 s'uní al grup Matt Keezer, que juntament amb Mansef van fundar Interhub al Canadà. En aquell moment, Mansef ja era propietària de Brazzers i va ser en crear Interhub que van llançar Pornhub. L'any 2010 Interhub i totes les seves empreses (Brazzers, YouPorn, Pornhub...) van ser adquirides per Fabian Thylmann en una transacció valorada en prop de 140 milions de dòlars, i va néixer Manwin. Durant aquesta mateixa època, Thylmann comprà Webcams.com, Playboy TV, Digital Playground, Twistys, Redtube i GayTube, entre d'altres. El 2013 Thylmann va vendre la seva participació de Manwin per 73 milions de dòlars en ser investigat per frau fiscal. Finalment, l'empresa quedà a càrrec de Feras Antoon i David Marmorstein i canvià el seu nom a MindGeek en fusionar-se amb Redtube. Els problemes jurídics de MindGeek no s'acabaren amb la venda de les participacions de Thylmann. El 2013, la companyia, ja en mans d'Antoon i Marmorstein, fou acusada de

permetre anuncis que podien generar danys informàtics als dispositius des dels quals es consulten els seus webs. Posteriorment també va tenir problemes legals per infraccions vinculades a patents alienes, i van ser demandats per ExitExchange Corp. al·legant que la seva patent d'anuncis havia estat violada per Tube8 i Pornhub. L'octubre de 2014 tornà a ser demandada. En aquest cas, l'empresa Technologies LLC acusà MindGeek de presumpta infracció per part de 19 webs operats per l'empresa canadenca d'onze components patentats relatius a sistemes de distribució de dades i comunicació, incloent-hi el sistema de catalogació i recuperació de vídeos i altres mitjans associats a indicadors i taxonomies. La causa fou arxivada el març de 2015, després que MindGeek arribés a un acord de liquidació amb l'empresa demandant. Durant tot aquest procés, MindGeek ha continuat adquirint empreses vinculades a la producció de pornografia, operant sota una estructura complexa amb empreses arreu del món, amb seus a Xipre, Luxemburg i altres territoris amb beneficis fiscals.

d'abordar les fantasies de manera que puguin dur-se a terme de manera saludable. En relació amb el consum explícit d'aquests materials, Anneke Necro ho té clar: "Alternatives n'hi ha moltes, des de pagar subscripcions a productores que treballen de manera ètica, com Pinklabel o Altporn4you, fins a plataformes on es pot llogar o comprar contingut realitzat per *performers* independents. I si la qüestió és la precarietat, també es poden compartir aquestes subscripcions, igual que es comparteix Netflix o HBO".

El punt rau a ser capaces de tenir present la quantitat de vulneracions dels drets humans que pot trobar-se darrere d'aquest material i apostar o bé per un no consum o bé per implicar-s'hi de manera activa, duent a terme l'esforç de buscar material de productores que garanteixin que les persones implicades són majors d'edat, ho fan perquè ho desitgen i en unes condicions laborals dignes. La plataforma Aceso.Online ha publicat recentment un recull d'eines que recopilen informació jurídica, així com tutorials sobre tecnologia o suport

psicològic. L'advocada Laia Serra ens recorda que una de les mesures per lluitar contra la distribució d'aquesta mena de materials és la desenvolupada per l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, que té en funcionament Canal Prioritario, un espai per sol·licitar la retirada de fotografies, vídeos o àudios de contingut sexual o violent que circulen per internet sense el consentiment de les persones afectades. Altres possibilitats serien denúncies a la fiscalia especialitzada en violència contra la dona o bé a la fiscalia especialitzada en delictes tecnològics. ●

Assegurem compromís

www.arc.coop

MENÚ DEL DIA

al KOP DE MÀ

culna casolana
opció vegetariana
preus populars

C/Riego 4
SANTS

★ CERVESA DEL ★

MONTSENY

ARTESANA

COL·LECTIU RONDA

assessorament **JURÍDIC**
a **PERSONES** i entitats
d'economia **SOCIAL**

www.cronda.coop

contrast

*Es respecten els drets fonamentals
amb problemes de salut mental*

La involuntarietat, un mar de dubtes

Joana Forcada i Laura Vives
Residents de Psiquiatria

La primera reacció instintiva a aquesta pregunta ens fa dir que no per dos motius: primer perquè aquest tema està al centre de les nostres contradiccions i tenim més preguntes que respostes, i segon perquè només fa dos anys que treballem en psiquiatria i ja hem pogut veure que no sempre es respecten els drets de qui ve a visitar-se.

La resposta a aquesta pregunta no és lineal, té molts vessants. L'abordem sense intenció de representar la veu de la psiquiatria i sempre des del punt de vista de dues persones en formació. Amb tot, independentment de l'experiència, la preocupació pel tractament de la involuntarietat és compartida per moltes companyes d'especialitat. Les línies que en alguns casos es xafen són fines i canviants, i sovint l'ètica personal es contraposa a les pors, les responsabilitats legals o l'estructura i els recursos dels llocs on treballem.

La nostra idea d'acompanyament va en la direcció de construir relacions terapèutiques horitzontals. Perquè són justes, respectuoses i ens hi sentim més còmodes. No obstant, entenem que el major punt de controvèrsia rau en la involuntarietat. Perquè no té en compte l'autonomia i s'acompanya de situacions que generen patiment, com els internaments a portes tancades, els boxs d'urgències, l'administració de medicació forçada o la possibilitat de patir contencions mecàniques. Tot dins d'una estructura material i institucional que afavoreix la tendència al tracte vertical i en la qual veiem possibilitats de canvi que reduirien, sense cap dubte, els conflictes a què ens enfrontem. En les contencions mecàniques, per exemple, s'evidencia que amb més recursos esdevenen molt menys necessàries. Desitgem un futur en què no hàgem de fer-les.

En el cas dels ingressos involuntaris ens trobem en una cruïlla. Per una banda hem observat que és una pràctica freqüent no sempre justificada, i per una altra se'ns acudeixen situacions clíniques en què no trobem altra manera de fer-ho.

En la carrera de Medicina aprenem a posar en una balança els riscos i els beneficis d'una actuació determinada, i a moure'ns amb cura en aquest equilibri en cada nova persona que visi-

tem. Nosaltres hem decantat més la balança cap a la involuntarietat en les situacions en què la clínica comporta un trencament amb la realitat que puga suposar un risc per a qui el viu o per als qui estan al seu voltant. Sabem que és una valoració subjectiva feta en un moment puntual que pot donar lloc a errors, però també hem observat que quan el quadre és reversible i tractable pot suposar un benefici.

Un dels casos més colpidors que recordem fou el d'un home que se suïcidà durant un permís terapèutic pensant que estava arruïnat a causa d'un episodi depressiu amb clínica psicòtica. Creiem que si s'haguera mantingut temporalment la involuntarietat de l'ingrés, la situació haguera sigut reversible. Som conscients que el resultat el fa esdevenir un cas extrem, però l'escenari clínic no és tan infreqüent. També sabem que hi ha, en moltes unitats de psiquiatria, persones ingressades involuntàriament a qui aquesta decisió, presa en nom seu, no els beneficia.

Valga aquest text breu com una primera aproximació a una pregunta que demana respostes complexes. Una complexitat que, pensem, amb els anys s'anirà desembrollant i durant el procés trontollaran alguns aspectes que ara es donen per fets. Reconeixem en la psiquiatria aspectes de la professió que ens agraden i dels quals estem aprenent i altres que ens generen contradiccions. Dels últims ens caldrà l'honestetat d'acceptar-los i no defallir en intentar pensar-los des de nous llocs. ●

amentals de les persones
de salut mental?

La rondalla de l'ordre

Marcos Obregón López

President de l'Associació Radio Nikosia

Sempre que hi hagi una persona en condicions de vulnerabilitat trobarem algú a prop esperant per demostrar la seva superioritat. No fa gaire parlava amb un company al qual van haver d'ingressar en ple confinament. Havia aprofitat l'estat d'alarma per iniciar un procés de discontinuació de la medicació psiquiàtrica que estava prenent i va entrar en crisi. Vaig rebre una trucada seva des de l'hospital en el qual estava ingressat. Ple de ràbia, em va confessar: "No nego que hagi comès errors, però tampoc poden fer això". Llavors em va explicar que l'havien lligat, que havien permès que es fes les necessitats damunt. "No podem deixar que això quedi així", em va dir.

Durant els quinze anys que porto en contacte amb la salut mental m'he trobat molt de sofriment relacionat amb la violació de drets. Persones que queden marcades tota la vida per un tracte més aviat pròxim al mal tracte, al qual s'acostumen. La conclusió que trec quan un company m'explica que ha sentit infringida la seva dignitat en un hospital psiquiàtric és la de sorpresa. No m'hi acaba d'habituar i crec que és un bon indicador.

Hem naturalitzat que, en un ingrés psiquiàtric, una persona que passa per moments de gran fragilitat ha de ser controlada abans que protegida o cuidada. Els hospitals aquí funcionen com una figura controladora, de vegades per por, de vegades per comoditat, o ambdues. En no poques ocasions, sento per part d'alguns sanitaris que no els queda altra opció que la de lligar. Em pregunto llavors com ho fan en

aquells llocs en els quals no s'exerceix la contenció mecànica. Recordo una trobada que vaig tenir amb el psiquiatre Franco Rotelli. Comentava que ell mai havia lligat ningú com a mesura de contenció a l'hospital psiquiàtric de Parma que dirigeix des de 1980, i que aquest mateix fet demostrava que es podia fer. Em va impactar l'evidència de l'argument per la seva simplicitat.

Què ocorre llavors? Per què a Espanya encara ho fem? Hem dissenyat un sistema assistencial de salut mental en el qual no caben altres fórmules d'actuació. Quantes contencions hem eludit per arribar a haver de lligar algú? Una persona no es trenca d'un dia per l'altre, hi ha tot un procés. En un món en el qual se'ns repeteix fins a l'extenuació el concepte d'*estat de benestar*, reconèixer tant de malestar ens recordaria el fracàs d'aquesta mateixa idea; així que tendim a defugir la tristesa, la melancolia, a pesar que puguin ser sinònims de lucidesa. Qui en "el seu sa judici" no es deixaria envair per cert abatiment davant tant d'imperatiu de competir, consumir, tenir èxit, treballar fins a no poder més, viure una vida programada des que naixem? I per què s'evita esmentar, sinó, el nombre de suïcidis que hi ha a l'any? És una xifra prou cridanera per passar-la per alt. Però no ho fem perquè ens cridaria a la reflexió sobre la mena de món que anem construint.

Ara mateix, per exemple, en la crisi de la COVID-19 ens importen -i ha de ser així- les morts, destruir el virus o trobar-li una vacuna. Diuen que després vindran les conseqüències psíquiques, com si no en tinguéssim des del principi de la crisi. I és que el malestar psíquic no és fàcil de quantificar, no s'observa al microscopi i és molt més subtil i subjectiu. Releguem el necessari abric emocional per allò que sí que quantifiquem -segueixo sense entendre la no quantificació dels suïcidis.

Així que no, no es respecten els drets de les persones amb problemes de salut mental, ni els de tants altres col·lectius vulnerables. Respectar significa escoltar, negociar, entendre, dialogar. Sempre és més fàcil imposar. Es requereix menys temps i de pas ens evitem una mica de caos: una ficció d'ordre al qual aquests dies hem tret la màscara. ●

Distribució de menjar
de la Xarxa Solidària
de Badalona
/ MIGUEL LÓPEZ
MALLACH

Ajuda mútua des del cor dels barris

La pandèmia de la COVID-19 ha deixat gent a l'atur, sense ingressos, i persones grans amb dificultats per anar a comprar. La solidaritat veïnal i els llaços comunitaris s'han activat amb rapidesa

Clara Macau | @La_Directa

Antonia Arribas, veïna del barri de Sant Roc, a Badalona, rebia un sou de 600 euros per netejar edificis i locals. Al març li van fer un ERTO. “Encara no he cobrat i no tinc ingressos, excepte els 100 euros que rebo del meu exmarit per a cadascuna de les meves dues filles. Tinc la nevera buida. Què puc fer?”, exclama. Arribas ha trobat ajuda en la xarxa de suport mutu del barri. És una de les que s’han activat a Catalunya per acompanyar persones grans que estan soles; fer encàrrecs; cosir mascaretes; oferir assessorament laboral i sanitari, atenció psicosocial i, sobretot, assegurar que tothom tingui un plat a taula.

“Actuem d’urgència per cobrir necessitats bàsiques mentre arriben els ajuts públics”, explica Carles Sagués, membre de la Plataforma Sant Roc, inscrita en la xarxa solidària de Badalona. Les xarxes de suport mutu són estructures organitzades que resolen de manera àgil peticions immediates, gràcies a la

proximitat i el coneixement del territori, perquè hi participen entitats veïnals. L’objectiu és solidari i s’abasteixen de la feina de persones voluntàries, donacions particulars i aportacions del comerç local, petits productors o bancs d’aliments. Amb dispositius de coordinació horitzontal, estructuren tasques, equips de treball i també la comunicació amb les administracions públiques.

“Les administracions han actuat tard i malament. No han atès les necessitats bàsiques dels sectors populars. Amb pocs recursos, hem hagut de contrarestar-ne les carències”, exposa un dels coordinadors de la xarxa de Nou Barris i membre del Casal Popular 3 Voltes Rebel, Cristian Lorente. Les xarxes reivindiquen la seva feina i no volen ser un complement del que han de fer les administracions. A més, presenten un model de gestió comunitària alternatiu. “La crisi de la COVID-19 ha mostrat que la globalització i el capitalisme són un error. Cal potenciar la lluita contra aquest model i demostrar que les co-

ses es poden fer d’una altra manera”, rebla Ausiàs Galbis, del Centre Social Popular Autogestionat Ca Saforaui, a Gandia (València).

Arrels en el moviment comunitari

“Tenim un equip de coordinació de cinc persones, un grup motor d’entitats comunitàries i 450 voluntaris, que han respost a una crida feta a les xarxes socials”, explica el portaveu de la xarxa solidària de Badalona, Héctor Martínez. Formen la xarxa, que es va engegar el 13 de març, activistes i veïnes actives del barri: el col·lectiu transfeminista Bloc Violeta, la Plataforma Sant Roc, el Sindicat de Llogateres, la Plataforma Antifeixista, l’Ateneu de Sant Roc, l’associació AmbTu, la joventut d’Òmnium, el grup Guanyem o Stop Mare Mortum. “Hem format un moviment potent de cooperació mútua. Establim circuits clars d’organització i assignem tasques numerades per assegurar-ne la traçabilitat”, declara Martínez. Cada entitat hi aporta el seu gra de sorra, com el Bloc

Violeta, que ha obert un canal de comunicació per donar suport emocional a dones que pateixen violència masclista i conviuen amb l'agressor.

“L'Assemblea de Barri és el nexa de la xarxa de suport mutu de Sants. El Grup d'Habitatge i una primera iniciativa al Poble-sec ens han servit d'inspiració”, informa el membre de la xarxa Rubén Molina. Tenen cinc punts de recollida al barri: Can Vies, l'Escola Popular de La Bordeta, el Casal de Joves, el Casal Independentista Jaume Compte i l'associació Romi Gipsy. “Les famílies envien un correu electrònic i fem els repartiments per la proximitat dels seus domicilis a un d'aquests punts. A partir d'aquí, cada entitat entrega les comandes de manera autònoma, amb el seu grup de voluntaris”, diu Molina. Com a Badalona, a Sants s'abasteixen de donatius i d'un banc d'aliments, el de Mercabarna. Atenen 250 famílies.

El Casal Popular 3 Voltes Rebel, a Barcelona, s'integra en la xarxa de suport de Nou Barris, que, al seu torn, es divideix en una xarxa per a cada barri (Porta, Prosperitat, Ciutat Meridiana, Verdum o Roquetes, entre d'altres). El casal té cinquanta voluntàries, que van a comprar medicines per a la gent gran o els ajuden a fer altres compres. Fins i tot han treballat amb el sector sanitari gràcies al Grup de Teixidores. “Van assumir la tasca de cosir mascaretes i, per sorpresa, l'hospital de Sant Pau va fer una comanda de 800. També n'hem enviat al banc d'aliments del districte i al camp de refugiats de Lesbos, a Grècia”, diu Cristian Lorente.

Atenció a les més vulnerables

Nou Barris té la renda més baixa de Barcelona. Hi ha veïnes que diuen que no tenen diners ni per omplir la nevera. Amb l'ONG Nutricionistes Sense Fronteres, la xarxa ofereix menjar a les famílies, el 30% del qual es reparteix a Roquetes. A Badalona, el 50% de les peticions d'aliments es concentren a Sant Roc. “És una emergència alimentària, encara que l'Ajuntament de Badalona no ho vulgui reconèixer”, diu Héctor Martínez. Amb l'ajuda de la Fundació Roca i el Casal Sant Jaume, el grup motor de la Plataforma Sant Roc ha repartit, des de mitjans abril, 500 àpats al dia. Atenen persones sense papers, gent que feia venda ambulants i ara no pot o treballadores precàries de la construcció i l'hostaleria, a qui paguen en negre i simplement han deixat de fer-ho. La Monografia Comunitària de

Badalona Sud del 2016 confirma que Sant Roc pateix de manca d'ocupació formal i d'atur cronificat, i té una de les rendes per càpita més baixes -uns 4.043 euros l'any 2016.

Un dimecres al matí, una quinzena de voluntàries carreguen caixes de fruita, verdura i peix. Distribuiran mil àpats a Badalona. A Sant Roc, amb mascareta i guants, ho repartiran a peu i porta per porta. També donen material escolar. L'escola Lestonnac ha preparat paquets amb llapis, goma d'esborrar, folis, colors o plastilina per a les criatures que no tenen material a casa. Bahija Zyani, veïna del barri fins que un incendi li va cremar el pis, dirigeix el nou voluntariat. Quan arriben a un domicili, s'esperen a baix i truquen perquè baixin a recollir el paquet. “Fa tres mesos que l'empresa no em paga i no tinc res per menjar”,

es queixa un veí. Zyani s'hi solidaritza: “Tinc necessitats econòmiques i habitacionals i me'n vaig sortint amb el suport de la plataforma. Espero rebre la prestació que em pertoca després d'un ERTO. Però ofereixo ajuda perquè en altres ocasions me n'han donat a mi”.

Per Laura, de la Xarxa de Suport Mutu de Reus, tot comença amb “la consciència de com està la persona de la porta del costat”

Més enllà de la caritat
Les xarxes d'aliments i suport mutu que estan ajudant moltes famílies a frenar el cop de la pandèmia tenen la voluntat de col·lectivitzar les necessitats de les persones que en formen part. “És difícil fer el primer pas per agarrar les ajudes que et puguin donar, però després coneixes famílies del teu barri i t'adones que entre totes podeu solucionar qualsevol mena de problemes”, explica Ausiàs Galbis, del Centre Social Popular Autogestionat Ca Saforau, que dona aliments a més de seixanta famílies gandianes.

Xarxa de suport al Centre Social Popular Autogestionat Ca Saforau, a Gandia / FRANCESC ESCRIBÀ

A més, aquestes xarxes rebutgen conceptes com la caritat, que parteixen d'una relació desigual entre la persona beneficiària i l'agent assistencial. Galbis ho explica de forma clara: “Pensem que la caritat i la solidaritat són un error, perquè si tu no empoderes una persona, aquesta no tirarà endavant per créixer. Si l'únic que fas és donar-li i donar-li, aquesta persona no se sentirà millor psicològicament”. Tot i la solidesa d'aquest argumentari, la situació anòmala que vivim dificulta que els esforços de les xarxes de suport mutu per defugir l'assistencialisme arribin a bon port. Jaume, de l'Espai Veïnal del Cabanyal, reconeix que “en la situació de suspensió de llibertats no podem fer altra cosa que repartir aliments perquè la gent no passi fam. Tot i que no ens agrada aquesta dinàmica unidireccional, no ens veiem amb cor de negar l'ajuda a companyes que ho estan passant malament”.

Un teixit cooperatiu emergent

La magnitud i la naturalesa de la crisi han exigut una resposta ràpida per tal d'ajudar els sectors més vulnerables; una reacció que ha enfortit el teixit associatiu. En aquest sentit, Laura, de la Xarxa de Suport Mutu de Reus, reflexiona sobre com “la consciència de com està la persona de la porta del costat pot crear un precedent a la ciutat d'ajuda mútua, de veïna a veïna”.

Un dels projectes que millor il·lustra aquesta realitat és la Xarxa de Suport Mutu de Mallorca. Tot i establir aliances amb iniciatives existents, com la cooperativa de productes agrícoles Coanegra, va partir de zero. Un dels seus impulsors, Manu, explica que “a Mallorca hi ha hagut intents de teixir, però mai ha sigut una cosa gaire organitzada” i afegeix que “la nostra idea és crear un teixit veïnal i que els grups es consolidin”. Després de poc més de quaranta dies, la xarxa ja compta amb 370 veïnes que hi donen suport, repartides pels barris de Palma i pobles de Mallorca. També disposa d'un servei d'atenció psicològica amb dotze professionals, quinze persones que ofereixen acompanyament telefònic i tres advocades destinades a l'assessorament legal.

Per seguir consolidant la Xarxa de Suport Mutu de Mallorca, Manu té clar on han de buscar aliances: “Les nostres amigues dels barris i els pobles són les associacions i els casals, no els serveis socials. Volem construir això des de la base, amb el teixit veïnal real”.

Alberg cooperatiu
Educació Ambiental
Ecoturisme
Desenvolupament Rural

Informació i reserves:
www.lapastora.coop
+34 637 29 65 85
info@lapastora.coop

En comú, fem camí
Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

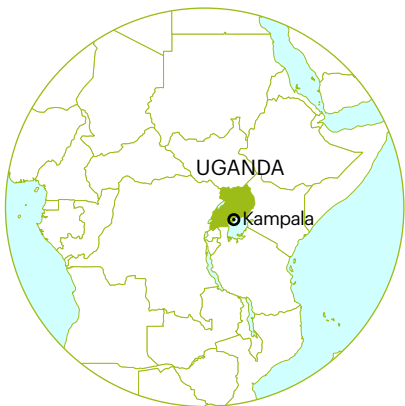
LA REPARTIDORA
Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Torreta de Miramar 1 baix 3, Benimaclet (València) - larepartidora.org

CUINÀ DE BARRI
terra d'esquella

ESMORZARS
MENÚ AL MIGDIA
CARTA DE NIT
OPCIO VEGETARIANA
BEGUDES DE LA TERRA
CERVESES ARTESANES
CULTURA POPULAR

C/Premià 20, Baixos, 08014
SANTS. PAÏSOS CATALANS
93 422 16 13 WWW.TDX.CAT

'Grolleries' contra un emperador nu

L'activista Stella Nyanzi denuncia les violacions de drets i la repressió estatal a Uganda amb accions inspirades en les resistències anticolonials

Celia Murias | @CeliaMurias

El 20 de febrer, els voltants de la sala dedicada a crims internacionals de la Cort Suprema d'Uganda estava plena de simpatitzants de la doctora Nyanzi. Esperaven la resolució a una apel·lació de l'acadèmica i activista contra una sentència de divuit mesos de presó per càrrecs de comunicació ofensiva i ciberassetjament al president del país. Per alegria de les assistents, el tribunal declarava la sentència inconstitucional i remarcava la falta de competències del jutjat que l'havia condemnat, retraient-li haver violat el dret de Nyanzi a un judici just. A la sortida de l'edifici, simpatitzants de l'activista i funcionaris de presons s'enfrontaven en uns disturbis que van provocar el desmai de Nyanzi mentre la policia dispersava les congregades amb foc real, segons van denunciar les activistes.

Es tancava, així, el darrer episodi repressiu contra l'acadèmica, escriptora i activista feminista ugandesa Stella Nyanzi, convertida en tot un símbol de la resistència irreverent al règim que governa el país.

Poemes contra la repressió

"Hauries d'haver mort en el part. Tu, brut dictador criminal, hauries d'haver mort en el part, Yoweri Kaguta Museveni". Aquesta és l'última estrofa del poema que Nyanzi va dedicar al president del país pel seu 74è aniversari en el seu perfil de Facebook, el 15 de setembre de 2018. Yoweri Kaguta Museveni, al capdavant del govern des que l'Exèrcit de Resistència Nacional va prendre el poder el 1986 (ara reconvertit en el Moviment de Resistència Nacional), és un exemple de manual d'aquella generació de llibertadors que ha acabat aferrant-se al poder a través d'una progressiva escalada cap a un règim semidictatorial.

Entre grotesques descripcions i insults, l'activista assegurava que el president representava una maledicció per al país, motiu pel qual seria detinguda dos mesos després. El 2 d'agost de 2019 va ser sentenciada a divuit mesos de presó i va ingressar

al penitenciar de màxima seguretat de Luzira. Va complir-ne setze abans que el tribunal resolgués a favor seu en la revisió del cas.

"Desafiar el poder no és educat ni bonic"

Les estratègies de Nyanzi s'emmarquen en allò que ella mateixa defineix com a grolleria radical (*radical rudeness*, el terme original en anglès): a través de l'ús d'un llenguatge groller, amb càrrega sexual o gestos obscens, pretén cridar l'atenció sobre les violacions de drets i el caràcter repressiu de l'estat. Nyanzi considera que les bones maneres i la mordassa d'allò moralment apropiat impedeixen que el missatge arribi i permeten al poder ignorar les demandes. L'escàndol moral, en canvi, posa en escac aquest plantejament i evidencia la falta de llibertats quan un simple comentari sobre el president pot portar-te a presó.

L'activista no comença de zero en això. El seu bagatge acadèmic li ha permès conèixer a fons i reapropiar-se de les estratègies de resistència anticolonial de les dones que a meitats del segle passat s'encaraven a les autoritats colonials a través de balls burlescos, la nuesa o càntics de rimes denigrants -pràctiques similars s'empraven en altres regions del continent. A la vegada, s'inspira en el llenguatge vulgar del carrer i recorre habitualment a les xarxes socials tant per conèixer les preocupacions de la gent com per multiplicar l'impacte de les seves accions.

Tot plegat ha convertit Nyanzi en una de les activistes més conegudes del país. Ha estat involucrada en les accions pels drets dels col·lectius LGTBIQ -recordem que el 2014 es va presentar una proposta de llei que criminalitzava i penalitzava durament l'homosexualitat, tot i que finalment va ser desestimada. També ha posat el focus en les treballadores sexuals i els drets de les dones. Va ser una de les impulsores d'una campanya que culminaria amb la primera manifestació feminista del país, la #WomensMarchUg.

Ara, la lluita de Nyanzi i el seu empresonament s'han internacionalitzat. A més de rebre el suport

de grups d'activistes feministes a escala global, el 16 de gener, l'organització Oxfam Novib/PEN International va atorgar-li el Premi a la Llibertat d'Expressió 2020 pel seu recull de poesies *No roses from my mouth: poems from prison*, una obra que va publicar a principis de febrer, escrita íntegrament a la presó i publicada quan encara es trobava detinguda. En conseqüència va ser definida com "la primera escriptora des de la presó del país". La també implacable feminista egípcia Mona Eltahawy, autora de *L'himen i el hijab: per què el món àrab necessita una revolució sexual*, es va encarregar de prologar l'obra.

De poesies, Nyanzi en sap bastant. I és que aquesta no ha estat la primera vegada que acaba arrestada per la seva escriptura, tot i que sí la primera a passar tant de temps a presó. El 2017 va publicar a

L'activista ugandesa s'inspira en el llenguatge del carrer i recorre a les xarxes socials per conèixer el pensament de la gent

Va ser una de les impulsores d'una campanya que culminaria amb la primera manifestació feminista del país

L'activista Stella Nyanzi durant el seu procés judicial l'any 2017, que la va portar setze mesos a la presó

Després de la publicació del seu poema crític, va ser arrestada i acusada de ciberassetjament i comunicació ofensiva

La seva fama li ha fet rebre propostes per presentar-se com a parlamentària pel districte de Kampala, la capital

les xarxes socials un poema en el qual anomenava al president “parell de natges” i a la primera dama i ministra d'Educació, Janet Museveni, “cap de pardals”. En aquella ocasió, Nyanzi denunciava la

situació de les nenes, que pateixen un grau important d'absentisme escolar a causa de la menstruació. El president havia promès material menstrual gratuït durant la seva campanya electoral del 2016, però després no ho va complir. L'activista va llançar llavors la campanya #Pads4GirlsUg. Després de la publicació del seu poema, va ser arrestada i acusada de ciberassetjament i comunicació ofensiva, i va passar 33 dies a la presó mentre s'organitzava una altra campanya pel seu alliberament, #PairOfButtocks.

Deriva autoritària

Les accions de Nyanzi s'emmarquen en un context sociopolític de creixent repressió. Al llarg de l'última dècada, el govern ha aprofundit una deriva autoritària encaminada a perpetuar-se en el poder i fer callar les veus crítiques, a més de perseguir els col·lectius més vulnerables i l'oposició política. El 2013 es va aprovar la llei d'ordre públic, anul·lada recentment pel Tribunal Constitucional gràcies a la feina de diversos grups d'activistes, que han denunciat una implementació selectiva, així com vulneracions dels drets d'associació i expressió. El 2014, una definició àmplia de pornografia en una nova llei popularment coneguda com a *antifaldilles* va posar en el punt de mira la llibertat de les dones. Aquestes i altres regulacions, com la llei d'ONG aprovada el 2017, han estat critica-

des per limitar la llibertat de premsa, així com les d'expressió i d'associació. La mateixa condemna de l'escriptora per ciberassetjament i comunicació ofensiva s'emmarca en aquesta tendència, fent una interpretació perversa de la legislació, segons denuncien les activistes.

No hi ha dubte que l'heterodòxia de l'activisme de Stella Nyanzi ha dirigit el focus sobre el nepotisme del president, posant llum a les pràctiques del règim per reduir l'espai crític i silenciar la dissidència, fins i tot a través del seu propi exemple.

Aquests últims mesos, amb l'esclat de la crisi global pel coronavirus, el govern ugandès ha gestionat de manera autoritària i violenta la implementació de les mesures de confinament i subministraments al país. La doctora Nyanzi també ha denunciat aquesta situació, així com els impactes específics de gènere de la pandèmia.

Les pròximes eleccions presidencials es preveuen per al 2021, i Yoweri Museveni s'hi tornarà a presentar. Si guanyés, seria el seu sisè mandat i significaria que porta 35 anys en el poder. La persistència de la doctora Nyanzi pot resultar fonamental per deixar l'emperador nu. De fet, Nyanzi reconeix haver rebut propostes per presentar-se com a parlamentària pel districte de Kampala, la capital, i fa broma sobre la possibilitat de competir fins i tot per la presidència. Qui sap, potser de tant despullar-lo acaba destronant l'emperador. ●

#GOTrentilitzable

X UN MÓN + SOSTENIBLE

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

+ informació

93 837 15 48

www.ecofestes.cat

Compra'l
personalitza'l!

Lloga'l
Got genèric de 30 i 50 cl

Renta'l
Servei ràpid i eficaç

Gestió integral
x grans esdeveniments!!

De visitant a ‘follower’

Amb el confinament, el Louvre o el Prado han refermat l'aposta per les xarxes socials. Així s'afavoreix l'accés a l'art o es converteix en un producte de masses? En parlem amb el grup de recerca Pli-é Collective, responsables de comunicació de museus, mediadors artístics i artistes visuals

Maria Llopart | @La_Directa

El 20 de febrer, l'esdeveniment més important del gran mercat globalitzat de l'art, l'Art Basel Hong Kong, anunciava que mantindria la seva activitat amb la programació d'exposicions virtuals. Unes setmanes més tard, grans institucions com el museu del Louvre, el British Museum o el Museo Nacional del Prado van seguir les seves passes. Les xarxes socials van començar a omplir-se de continguts culturals nous, poc habituals a les xarxes dels museus: visites de 360 graus a les sales d'exposició, reptes virals i vídeos en directe des dels museus. Aviat va irrompre un nou llenguatge en l'àrea artística basat en el *trending topic*, els *followers* i els *likes*. Les imatges de recreacions casolanes d'obres pictòriques o els directes a Instagram del Prado són un exemple d'aquesta onada. Segons un estudi de la Network of Europe Museum Organisations (NEMO), el 40% dels museus ha vist pujar el nombre de visites a les seves pàgines web i més del 70% han augmentat l'activitat virtual. Què està passant?

De la sala d'exposició al menjador de casa

Els centres artístics han actuat amb immediatesa per adaptar l'activitat a formats virtuals nous. Així, mentre la National Gallery de Londres estava tancada per Setmana Santa, les persones àvids de cultura van poder veure obres de Rembrandt, Velázquez o Michelangelo des del sofà de casa. El confinament ens ha ajudat a viure l'art des de més a prop? “En traslladar una exposició d'art a una dimensió virtual s'utilitza un codi de representació i se'n reproduceix el contingut, però l'escenari no es repensa. D'alguna manera, les noves tecnologies ofereixen una sensació d'hiperrealitat, però oculten el més valuós: el nostre cos i les nostres formes particulars de recepció, que són infinites”, opinen les responsables de Pli-é Collective, Eva Païà, Marina Ribot Pallicer i Angelica Tognetti, que formen un grup de recerca independent i curadoria instal·lat a Barcelona.

El col·lectiu estudia els procediments institucionals i explora formats de difusió i participació activa de la creació artística, i diferencia clarament l'experiència virtual de la física. “Les pràctiques virtuals volen ser el més fidels possible a l'experiència de veure un quadre en una sala”, diu Eva Païà, “per això

ens ofereixen un recorregut en moviment a l'espai amb eines de recreació. Però és limitat: ens convertim en espectadors immòbils i rebem imatges des d'un punt de vista que no és el nostre. El diàleg amb l'obra és unidireccional i només funciona des de l'emissor cap al receptor”.

L'exercici de traslladar-se al món virtual permet valorar la capacitat de les institucions per repensar la seva perspectiva i traslladar-la a la xarxa. També permet plantejar preguntes noves: quines són les peces més destacades d'una exposició i per què? Quin objectiu i propòsit tenim? Volem educar, afavorir la creació artística o el pensament crític?

L'equip de comunicació del Centro de Arte Dos de Mayo (CA2M) ha valorat aquestes qüestions a l'hora de crear propostes en temps de confinament. “Les circumstàncies actuals han fet que hàgim de generar un pla d'actuació nou adaptat a la situació. Abans del confinament, les xarxes socials promocionaven activitats i exposicions que es produïen al museu. Però ara no es fan i el que cal promocionar és com les fem o bé el material que produïm. Així, els materials que fèiem servir per comunicar informació sobre una exposició s'han convertit, per estrany que sembli, en la nostra programació”, diuen Vito Gil-Delgado i Carlos Granados, responsables del departament d'educació del centre.

A més, les noves propostes han hagut de concentrar-se en un públic que cerca més imatges i vídeos d'activitats i esdeveniments, i no tant contingut textual. Segons el responsable de comunicació digital del Mercat de les Flors, Noel Eduardo, “en general, la difusió de la informació es fa a partir del material que genera la mateixa institució, ja sigui del departament de programació, d'educació o de comunicació”. La responsable de comunicació de La Virreina i La Capella, Laia Carbonell, ens diu que “el pla d'actuació es basa a amplificar i reforçar el contingut *presencial*”. Ens trobem, doncs, amb una activitat cultural virtual que parteix de la difusió dels continguts més que no pas dels continguts *per se*, com podrien ser debats, diàlegs o reflexions. Per aquest motiu, un gran nombre de museus ha optat per difondre imatges del fons de la col·lecció, com el Museu Picasso, el Museu Nacional de Catalunya o l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Segons l'estudi de NEMO, les dades mostren un augment important de les visites en contingut cultural virtual i parlen del creixement del “consum cultural”. Això vol dir, per tant, que ara podem

L'espectacle Cachito de Eternidad de la companyia Fills de Fusta s'ha emès per streaming a través de l'Ateneu Popular de Nou Barris

Imatge de promoció del Club Lectura Alicia Kopf al Centre d'Art Contemporani Bòlit de Girona / JOAN PRATS

quantificar l'abast de la cultura en els termes dels *social media* que han popularitzat els productes i les marques de consum? “A banda que els recorreguts virtuals són guiats i hi ha poc desenvolupament gràfic i de programació web, em pregunto si és saludable estar ingerint informació constantment. Crec que les institucions haurien de ser un espai on poder valorar el sistema i fer una crítica més reposada, sent conscients, també, dels algorismes, l'hipercontrol i els recorreguts predefinits de les eines virtuals”, comenta l'activista transfeminista i artista visual Diego Marchante.

Aquesta és la controvèrsia al món de l'art. “No hem passat de la idea de linealitat a la de *constel·lació*, que s'oposa al funcionament tradicional d'un arxiu en què el contingut es recull i s'organitza des d'un únic punt de vista. Quan parlo de *constel·lació* vull dir que el contingut pot organitzar-se de manera col·lectiva i crear xarxes de coneixement i memòria compartits”, conclou Marchante.

Art virtual participatiu, però no col·laboratiu

Quan veiem els vídeos virals dels museus sentim frases com “el que veiem aquí és” o “el que això ens fa sentir és”. Són expressions que suggereixen una experiència col·lectiva i de participació. “No podem confondre la participació amb la col·laboració”, valora Roser Colomar, membre del projecte artístic Idensitat, que treballa en la mediació experimental amb el territori: “Iniciatives virtuals en format de *challenge* o de *quiz*, que s'han fet servir molt aquests dies per conèixer una col·lecció, no permeten una interacció real amb l'objecte artístic, i encara menys una reflexió o un diàleg horitzontal sobre una obra o un moviment. Més aviat sembla un test en què cal encertar la resposta correcta”. “El projecte d'Idensitat, en canvi, aposta per posar en comú els processos i els resultats de propostes que es treballen amb comunitats amb qui tenim activat un espai de treball significatiu”, afegeix Colomar.

Els museus han compartit, aquests dies de confinament, visites a les sales d'exposició. S'han obert al públic, en línia i sovint gratuïtament. Però no hi han implicat la mediació i el treball per fer de la institució un servei a les realitats diverses afectades per aquesta crisi, més enllà de l'avorriment que pugui causar el confinament. Precisament la comunitat artística ha estat greument afectada i, en aquest sentit, el Bòlit de Girona ha proposat a totes les artistes i investigadores que tenien un projecte en procés gravar breus vídeos on mostren com estan sent afectades per la situació actual. D'aquesta manera, la institució posa en relleu les

Pot ser un bon moment per replantejar el model de museu corporatiu i pensar la institució com un espai de participació real i responsable amb les realitats que l'envolten

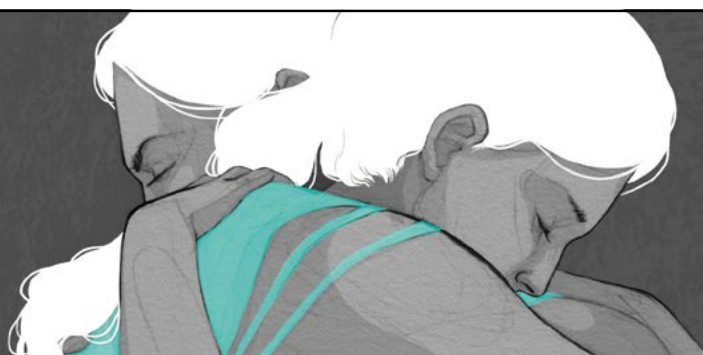
realitats del sector i els debats que se'n deriven, difon els projectes de la comunitat artística i les ajuda econòmicament, ja que són remunerades per la seva feina.

L'impacte en els llocs de treball

D'aquesta comunitat artística també en formen part les treballadores de la cultura. L'equipament de gestió comunitària Ateneu Popular 9 Barris ha fet públics els acords laborals a què ha arribat amb la plantilla laboral, membres del servei de neteja i de restauració inclosos. El 8 de maig, a més, l'ateneu va retransmetre en directe un espectacle de titelles amb la Casa Taller de Marionetas de Pepe Otal i l'Associació Titellaire de Roquetes. Amb l'activitat volen obrir els tallers de les titellaires i fer que el públic conegués els espais on treballen les artistes.

El confinament ha assenyalat les diferències en la gestió dels grans centres i els petits. Pot ser un bon moment per replantejar el model de museu corporatiu i pensar la institució com un espai de participació real i responsable amb les realitats que l'envolten. “Fins que no arribi la renda bàsica universal o un pla de recuperació cultural, les activitats i espectacles han de poder seguir-se fent”, diu un comunicat de l'ateneu, “l'estat d'alarma no pot fer emmudir la cultura invisibilitzant i precaritzant encara més les creacions. Per aquesta raó, l'ateneu continua cercant noves fórmules per tal de fer accessible la cultura a la comunitat, al mateix temps que fa sostenible la vida dels creadors i creadores remunerant la seva tasca”. ●

Ursula K. Le Guin
Las niñas salvajes

la història de dues joves
nòmades que són raptades
i criades en una societat
d'espasa i seda

www.viruseditorial.net

/ JERRY HOLT

Qing Li,
toxicòleg expert
en medicina forestal

“El bany forestal és bàsic per a la nostra salut”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

De menut ja corria pels boscos que envoltaven Datong, el poble xinès on va néixer. Les olors i la bellesa el fascinaven, fins al dia que va voler investigar els beneficis que té caminar entre arbres. Va ser el 2003. Tot i que als anys vuitanta el govern japonès havia creat un programa perquè la població practiqués el *shinrin-yoku* ('bany de bosc'), van ser els estudis de Qing Li els que van confirmar els efectes terapèutics que proporcionen els boscos en la nostra salut. Secretari general de la Societat Internacional de Medicina de la Natura i el Bosc del Japó, Qing Li (1962) ha comprovat que endinsar-nos als boscos és un gran antídote per prevenir diferents malalties d'ordre físic i psicològic. “Perdre aquestes illes de natura seria devastador perquè perdriem la salut i la felicitat”, assegura. Les indagacions d'aquest metge, professor a la Universitat de Tòquio, queden recollides a *El poder del bosque* (Roca Editorial) i altres assajos que els darrers anys han inspirat nombroses institucions i organismes públics a implementar el *shinrin-yoku* en el camp de la medicina preventiva.

Quan vas interessar-te per la medicina forestal?

El maig de 1988, després de visitar l'illa japonesa de Yakushima, coneguda pel seu bosc verd i brillant. Hi vaig anar amb uns amics durant la Setmana d'Or, unes vacances en què se celebra el Dia de la Verdor per agrair la bondat de la natura. Allà vaig adonar-me que el bany forestal és bàsic per a la nostra salut.

Què experimentem quan entrem en un bosc?

Activem els sentits i, gràcies als fitònids -unes substàncies químiques que emeten les plantes i alguns derivats dels arbres-, augmentem els nivells intracel·lulars de les proteïnes que ens defensen d'algunes infeccions i tumors. També disminueix la nostra pressió arterial, la freqüència cardíaca i les hormones que ens causen estrès, com la noradrenalina. Però no sols això: després d'un bany forestal (*shinrin-yoku*, en japonès) tenim menys ansietat, fatiga i sentim més benestar.

En el teu llibre, *El poder del bosc*, cites el *Mycobacterium vaccae*, un bacteri que es troba a la terra. Quina importància té?

Funciona com a antidepressiu, ja que eleva el nivell d'energia i el funcionament cognitiu dels pacients. Ho va descobrir per casualitat la doctora Mary O'Brien, de l'hospital Royal Marsden de Londres, mentre investigava possibles remeis contra el càncer. Segons va demostrar, quan trepitgem la terra del bosc, el *Mycobacterium vaccae* s'escampa, ens activa els nervis simpàtic i parasimpàtic i fa que ens trobem millor.

Tots els boscos tenen el mateix efecte terapèutic?

Els més beneficiosos són els frondosos amb arbres coníferes, com ara els xiprers, fajos o roures. Si són vells, molt millor, perquè els fitònids cauen sobre nostre com si fos una fragància. Després hi contribueix la bellesa del paisatge, els sons dels animals i l'olfacte, ja que algunes aromes augmenten la nostra funció immune.

Quins estudis corroboren les teves tesis?

N'hi ha molts. Alguns confirmen l'efecte sanador dels fitònids, d'altres els beneficis psicològics de caminar pels boscos o el fet que els habitants de zones amb bona cobertura forestal tenen menors índexs de mortalitat per càncer que els residents en àrees allunyades de la natura. També hem vist que el bany forestal augmenta l'adiponectina, una hormona produïda pel teixit adipós que ens prevé de l'obesitat, la diabetis mellitus, la hipertensió i altres trastorns metabòlics.

Com ho has comprovat?

A través de grups de dotze persones que es van oferir a romandre dues nits al bosc. Després de l'estada els vam extreure sang i orina, i quan vam comparar els resultats amb anàlisis anteriors, totes presentaven millores en els diferents indicadors de salut. Ho certifica també un estudi de la Universitat de Michigan, del qual es desprèn que quan passegem pels boscos, les persones reduïm la tensió arterial, el sucre a la sang i millorem un 20% el nivell de concentració i agilitat mental.

Quins són els rituals més adequats per a un bany de bosc?

Depèn de les capacitats físiques de cadascú. Si disposem de mig dia, és recomanable anar-hi dues hores i caminar dos quilòmetres i mig, beure aigua, asseure'ns una estona i trobar una font de calor després de la caminada. L'ideal és fer-ho un dia càlid i entre les deu del matí i les quatre de la tarda. Sobretot recomano els boscos aromàtics de xiprers japonesos, com Akasawa; el Parc Forestal Nacional de Tianmenshan (Xina) i l'Ikaalinen (Finlàndia), el primer bosc temàtic del món dedicat al benestar.

Davant la COVID-19, pot ser útil visitar un bosc?

També ho aconsello, ja que en la mesura que el coronavirus destrueix el sistema immune, un bany forestal pot ser beneficiós. L'activitat dels glòbuls blancs creix un 40% els trenta dies següents i enforteix la immunitat. ●